

УДК 331.108.2

Бужанська М. В.,

buganskam@ukr.net, ORCID ID: 0000-0001-9251-4727,

Researcher ID: G-2366-2019,

к.х.н., доц., доцент кафедри харчових технологій, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

SWOT-АНАЛІЗ – ОСНОВА САМООЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Сучасний педагог повинен систематично аналізувати та оцінювати свою фахову діяльність та намагатись її вдосконалювати. Використавши різні методи, викладач має змогу оцінювати свою працю, а SWOT-аналіз – один із таких методів. Автор описує принципи впровадження SWOT-аналізу для оцінки та планування професійної діяльності педагога; розкриває особливості та описує сутнісні характеристики методу SWOT-аналізу як засобу освітнього менеджменту. Базуючись на ґрунтовному аналізі наукових джерел, автором визначено базові критерії праці викладача. Доведено, що розроблена система аналізу діяльності викладача є уніфікованою. За основу системи взято SWOT-аналіз, який розроблений із урахуванням здобутків кваліметричної науки й може стати тим інструментом, за допомогою якого можна аналізувати певні проблеми в діяльності педагога й на його основі ухвалювати відповідні управлінські рішення щодо їх подолання. Об'єкт дослідження: SWOT-аналіз як основа самооцінювання діяльності педагога, що формує професійну ідентичність фахівця. Мета – проаналізувати аспекти застосування SWOT-аналізу у процесі трудової діяльності освітянина, розробити систематизовану картину труднощів, із якими він стикається у своїй професійно-педагогічній праці, побачити результати власної педагогічної діяльності, виявити причини недоліків у своїй роботі. Методи дослідження: теоретичні (аналіз, порівняння й узагальнення); емпіричні (спостереження, самоспостереження), діагностичні (опитування студентів, методи аналізу результатів діяльності).

Ключові слова: SWOT-аналіз професійної діяльності, педагогічна майстерність, педагогічний менеджмент, самоаналіз, саморефлексія, професійно-педагогічна діяльність.

Buzhanska M. V.,

buganskam@ukr.net, ORCID ID: 0000-0001-9251-4727,

Researcher ID: G-2366-2019

Ph.D, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Food Technologies, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

SWOT ANALYSIS – BASIS OF SELF-ASSESSMENT OF PEDAGOGICAL ACTIVITY

Abstract. A modern teacher must constantly analyze and evaluate his professional activity and strive for its improvement. A teacher, using various methods, can evaluate his work, and SWOT analysis is one such method. The article highlights the principles of using a SWOT analysis for evaluating and planning a teacher's activities. The features are revealed and the essential characteristics of the SWOT analysis method as a tool of educational management are described. Based on a thorough analysis of scientific sources, the main criteria for a teacher's work have been determined. It is emphasized that the developed system of analysis of an educator's activity is unified. The basis of the system is the SWOT analysis, which was developed taking into account the achievements of qualitative science and can become the tool that can be used to analyze any problems in the teacher's activity and, on its basis, make appropriate management decisions to overcome them. Object of the study: SWOT analysis as a basis for self-evaluation of the teacher's activity, which forms the professional identity of the specialist. The goal is to analyze aspects of the application of SWOT analysis

in the process of a teacher's work, to make a kind of systematized picture of the difficulties he faces in his professional and pedagogical work, to see the results of his own pedagogical activity, to identify the causes of shortcomings in his work. Research methods: theoretical (analysis, comparison and generalization); empirical (observation, self-observation), diagnostic (student surveys, methods of analyzing activity results).

Key words: SWOT - analysis of professional activity, pedagogical skill, pedagogical management, self-analysis, self-reflection, professional and pedagogical activity.

JEL Classification: I20, J53

DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2023-72-03>

Постановка проблеми. Перехід до інформаційного суспільства висуває сучасній системі освіти нові завдання: оволодіння методами безперервного здобуття нових знань та вміння вчитися самостійно; освоєння навичок роботи з певною інформацією, з різнорідними, суперечливими даними, формування критичного мислення; доповнення класичного принципу “формувати знання, вміння та навички” сучасним принципом “формувати компетентність”. Вагоме місце на шляху до модернізації освіти відводять особистості педагога, який повинен владати особливими знаннями та компетентностями для організації ефективної навчальної діяльності здобувачів вищої освіти. Завдання, які виникають перед сучасним педагогом, є доволі серйозними: це і освоєння модерного змісту освіти, розроблення ефективних форм і методів виховання та навчання, реєстр змін в інформаційному полі та в суспільстві освітньої компоненти, що викладається [1].

Аналіз педагогічної діяльності показує, що найважливішою рисою фаху педагога є творчий характер особистості. Сфера прояву педагогічної творчості описується структурою базових компонентів педагогічної діяльності: планування, реалізація, організація та аналіз результатів. Вміння проаналізувати свою професійну діяльність, бачити шлях та результат власної педагогічної діяльності, встановлювати причини прогалин у своїй праці, бажання самовдосконалюватись – усе це є базисом компетентності педагога. Вміння аналізувати власне навчальне заняття, певні педагогічні ситуації, результати педагогічного впливу здобувача вищої освіти, результати своєї діяльності - усе це підлягає самоаналізу педагогічної праці освітянина. Результативним методом для визначення та аналізу педагогічної праці освітянина є SWOT-аналіз, розроблений професором Гарвардського університету Кеннетом Ендрюсом.

Метод SWOT-аналізу трансформувався в освітнє середовище з бізнесу. Саме він дозволяє найоб’єктивніше та доволі точно виявити сильні та слабкі сторони об’єкта чи явища, а також дозволяє з’ясувати недоліки та знайти шляхи їх вирішення. SWOT-аналіз є потрібним елементом досліджень, обов’язковою попередньою сходинкою при складанні заданого рівня навчальної траєкторії чи аналізу педагогічної діяльності в освітніх навчальних закладах. SWOT-аналіз полягає в поділі чинників на чотири категорії: сильні (Strengths) і слабкі сторони (Weaknesses) професійної діяльності; можливості (Opportunities), які розкриваються в процесі праці; загрози (Threats), які заважають реалізації фахових компетентностей педагога [2, 3].

Сучасні соціальні, освітні, політичні та економічні зміни чинять вагомий вплив на діяльність та професійний ріст педагога і є факторами, які враховуються при аналізі діяльності фахівця. Сильні сторони з погляду внутрішніх ресурсів – це характеристики та особливості організації чи діяльності фахівця, що надають додаткові можливості, допоможуть виділитися. До них можуть належати методи роботи, організаційні навички, успішна співпраця з колегами, конкурентні можливості, результати, що дають переваги, висока якість освітніх послуг, проведення цікавих та особливих заходів, традиції. Слабкі сторони з огляду внутрішніх ресурсів – це недолік необхідних для розвитку ресурсів: незадовільне матеріально-технічне забезпечення, низька кваліфікація фахівців, незадовільна локація закладу, відсутність грамотної організації навчальних процесів. Можливості - це фактори, які допоможуть освітянину розвиватися, усі чинники, що сприяють його розвитку. До цієї категорії належать: розробка нової освітньої послуги, використання інноваційних технологій, здобуття гранту чи іншого фінансування та ін. Загрози – це чинники, на які освітянин не

може впливати, однак вони можуть завдати шкоди фахівцю або його діяльності чи позбавити переваг. До цієї категорії належать: погана демографічна ситуація, зміни законодавства тощо [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сьогодні спостерігається тенденція підвищеної уваги до діяльності викладача, його професійного розвитку. Для успішної діяльності педагогічного працівника, підвищення якості та конкурентоспроможності праці освітянина потрібно спрогнозувати труднощі, що чекають у майбутньому, та нові можливості, які можуть відкритися для нього. З цією метою необхідно визначити пріоритетні напрями та розробити програму розвитку, пристосуватися до змін зовнішнього середовища, використовувати сучасні технології організації управлінських процесів, змінювати стратегії діяльності, а отже, здійснювати якісне стратегічне управління підготовкою педагога.

Аналіз останніх досліджень показує, що проблеми професійно-особистісного вдосконалення є предметом аналізу таких науковців, як Л. Грінкруга, Г. Єльнікова, В. Борисова, М. Мирончук, М. Марусинець та ін. Праці цих авторів розглядають проблеми розроблення стратегії особистісного зростання як базису досягнення успіхів у майбутній професійній діяльності [5-9]. Важливим інструментом стратегічного управління, що аналізує комплексно внутрішні та зовнішні чинники, які впливають на професійне становлення педагога, є технологія SWOT-аналізу: аналіз у стратегічному плануванні, що полягає в розподілі чинників і явищ на чотири категорії. Для проведення SWOT-аналізу діяльності викладача потрібне певне інформаційне забезпечення, яке містить: базу даних, моделі і методи, необхідні для цього, набір організаційних і методичних заходів, потрібних для підвищення надійності інформаційного забезпечення [6].

Технологія SWOT-аналізу ґрунтується на методології, яка дає змогу аналізувати зовнішнє і внутрішнє середовище професійної діяльності одночасно. Технологія дозволяє встановити взаємозв'язки між сильними та слабкими сторонами, які притаманні фахівцю, а також зовнішніми загрозами і можливостями. На початку встановлюють сильні і слабкі сторони, а також загрози та можливості, після цього виявляють взаємозв'язки між ними. Цей алгоритм можна використати для розробки стратегії аналізу та професійного розвитку педагога. SWOT-аналіз проводять за участю всіх учасників навчально-виховного процесу.

У цьому процесі потрібно осмислити відмінності між його елементами, бути об'єктивним і використовувати різноманітну вхідну інформацію, не використовувати просторові і двозначні результати.

Постановка завдання. SWOT-аналіз педагогічної діяльності не включає економічні категорії, проте широка область використання даного методу дозволяє впроваджувати його для аналізу діяльності освітян. Глибокий аналіз літературних даних показав, що виникають певні труднощі, зумовлені відсутністю літератури, яка аналізує особливості трудової діяльності працівників освітніх організацій. Вважаємо, що впровадження SWOT-аналізу потребує подальшого розвитку в царині адаптації даного методу до особливостей аналізу професійної діяльності викладача або вдосконалення методики проведення SWOT-аналізу для встановлення рівня конкурентоспроможності фахівців даної професії. Мета дослідження полягає у визначенні та обґрунтуванні особливостей застосування методу SWOT-аналізу для проведення самоаналізу рівня професійної діяльності викладача, а також пошуку шляхів самовдосконалення та покращення фахового рівня.

Виклад основного матеріалу дослідження. Освіта - це рушійна сила трансформації суспільства до сталого розвитку за рахунок зростання світоглядного, інноваційного та інтелектуального потенціалів [7]. Науково обґрунтований аналіз роботи викладача зазвичай є основою вдосконалення навчального процесу. Наводжу характеристики, які повинні бути розвинуті у викладача, з огляду на особливості педагогічної діяльності: високий рівень загального розвитку (ерудованість, професійні знання, науковий світогляд, креативність, здатність до особистісно-професійного саморозвитку, інформаційна компетентність, педагогічна культура); професійно-гуманістична спрямованість (спрямованість щодо підвищення рівня знань та творчої праці, усвідомлення важливості професії, виявлення ціннісного ставлення до суб'єктів взаємодії); сформованість професійно значущих якостей (організованість, відповідальність, педагогічні здібності, самодисципліна та ін.); високий рівень самоорганізації праці (продуктивне цілевизначення та планування діяльності, спроможність швидко адаптуватися до умов, що змінюються, приймати ефективні рішення у нестандартних ситуаціях тощо).

Ефективним засобом у визначенні пріоритетів розвитку викладача у довгостроковій

перспективі є самоаналіз професійної діяльності фахівця [8]. Фаховий розвиток і самовдосконалення педагога потребує аналізу професійної діяльності і розуміння прогалін загальних педагогічних знань та недоліків викладацького педагогічного інструментарію. Для досягнення цієї мети можна використати SWOT-аналіз як інструмент структурованої саморефлексії. Саморефлексія – важлива частина розуміння рівня професійної діяльності викладача, а також пошуку шляхів самовдосконалення та покращення своєї роботи [9].

Саморефлексія є основою аналізу професійної діяльності педагога. Вона забезпечує вдосконалення навчально-виховного процесу й ефективне управління процесом професійного розвитку викладача. Повноцінна та продуктивна педагогічна діяльність передбачає реалізацію базових структурних компонентів: становлення педагогічних цілей і завдань, вибір і впровадження технологій впливу на здобувача вищої освіти, аналіз росту своєї фахової діяльності й позитивного особистісного самовдосконалення [9]. Структура професійної діяльності освітянина і її зміст змінюються в результаті особистісного росту педагога, який віднаходить у ній оновлений зміст та форми. Намагання аналізувати й осмислювати свої дії, вчинки, особистісні риси, рефлексивного відображення себе з погляду студентів та своїх співробітників є фактором особистісної й професійної зрілості. Стосовно власного фаху педагогічна рефлексія характеризується усвідомленням професійного досвіду, виробленням критеріїв успішності професійної діяльності, аналізом змін, які відбуваються у сучасній освіті [10]. Щодо змісту освіти педагогічна рефлексія виявляється в плануванні й конструюванні освітнього процесу, виборі стратегій і методів організації, коректуванні цілей і способів освітньої діяльності. Рефлексивна особистість завжди прагне до самовдосконалення заради досягнення високих результатів у своїй професійній діяльності. Для збільшення продуктивності та ефективності діяльності людина має забезпечувати самоорганізацію та самоконтроль свого життєвого часу. З огляду на це вона повинна навчитися ефективно планувати свій час, розуміти цілі власної діяльності та складати план їх досягнення [11].

Пріоритетом у проведенні SWOT-аналізу, як і проведенні інших досліджень та стратегічного планування, є вміння мислити, вміння подивитися на об'єкт дослідження критичним поглядом колеги. Якщо освітянин зможе

відійти від власних суб'єктивних оцінювань (особистісні оцінки завжди є суб'єктивного характеру), уважно переглянути параметри SWOT-аналізу, оцінити їх критичним поглядом, приймаючи на себе роль потенційного ментора чи конкурента, то йому вдасться об'єктивний SWOT-аналіз. Актуальність використання цього методу зумовлена ще й тим, що в межах концепції професійного розвитку Д. Сьюпера кожен фахівець має займати суб'єктну позицію щодо свого професійного розвитку на будь-якому етапі своєї трудової біографії і відстежувати ознаки проблем у цій сфері [11].

Під час проведення детального аналізу діяльності викладача SWOT-аналіз дозволяє виявити причини ефективності чи неефективності діяльності та на їх основі зробити висновок, у якому напрямку він повинен працювати [4]. У фаховій літературі з цього питання наголошують, що необхідно визначити притаманні педагогу теоретичні та практичні знання й навички, а також особистісні особливості, які можуть допомогти в досягненні цілей.

Методика проведення SWOT-аналізу педагога передбачає декілька етапів.

1. Визначення власних сильних і слабких сторін педагога. Для цього потрібно перелічити фахові компетентності, які є необхідні в діяльності педагога, виділити конкурентні переваги. До переліку слабких сторін даної професії необхідно включити чинники, що перешкоджають професійному росту. За кожним параметром визначити сильні сторони фахової діяльності педагога та слабкі; з усього переліку вибирають важливіші сильні й слабкі сторони освітянина (табл. 1).

У результаті проведення SWOT-аналізу при оцінюванні сильних сторін або внутрішніх ресурсів викладач має визначити наявні теоретичні та практичні знання й навички, а також особистісні особливості, які можуть допомогти в досягненні цілей саморозвитку. Під час аналізу слабких сторін було визначено недоліки професійного саморозвитку, до яких, наприклад, належали: недостатній розвиток тих чи інших якостей особистості, відсутність необхідного досвіду роботи чи освіти. Визначення слабких сторін і подальша робота над ними, а також подальший розвиток і застосування внутрішніх ресурсів можуть сприяти досягненню поставленої професійної мети [4].

За психологічними особливостями діяльність викладача закладу вищої освіти є складною працею, яка вимагає від педагога чітко вираженої гуманістичної та професійної

спрямованості, міцних знань не лише з фахових дисциплін, але й вікової психології, теорії й практики навчання і виховання, стійких інтересів та сформованості відповідних особистісних і професійних якостей. Звертаємо увагу, що важливим обов'язком викладача вищої школи є навчання здобувачів вищої освіти на високому науково-теоретичному і методичному рівні освітніх компонентів відповідної освітньої програми за спеціальністю, ведення наукової діяльності, підвищення фахового рівня, педагогічної майстерності, наукової кваліфікації.

Праця викладача закладу вищої освіти є складною через динамічні зміни на ринку праці, суспільні запити й, відповідно, модифікації в освітній галузі. Великі об'єми інформації, інтелектуальне перенапруження трудової діяльності, комунікативні й емоційні навантаження вимагають від педагога чітко розпланованих, організованих, дозованих дій у виконанні фахових завдань для збереження працездатності. Тому фахова педагогічна діяльність порівняно з рядом інших професій характеризується більшим ступенем нервово-психічного та емоційного напруження, що зумовлене і змістом, й умовами праці викладача.

Особливостями праці освітянина навчального закладу, яким притаманний стресогенний характер (а вони також актуалізують вимогу сформованості у педагогів умінь самоорганізації у професійній діяльності), є такі: творчий характер праці; регламентованість та нерегламентованість видів діяльності; високий ступінь академічної свободи; ненормованість за часом виду діяльності; фактор раптовості (сесія в студентів заочної форми навчання, незаплановані консультації, додаткові види діяльності); тривале інтелектуальне напруження, активна мобільність, висока інтенсивність комунікативної діяльності. Окрім цього, особливості фахової діяльності викладача визначають чіткі критерії професійної відповідності (наявність наукових ступенів, учених звань, опублікованих у реферованих наукових виданнях публікацій та ін.) та професійної ефективності (методична діяльність, виконання навчального навантаження, організаційно-педагогічна робота, профорієнтаційна робота,

участь та організація науково-практичних конференцій та ін.) (табл. 1).

Професійна діяльність, за висновками дослідників у галузі психології чи психології праці, з однієї сторони, сприяє професійному зростанню освітянина, його особистісно-професійному саморозвитку, а з іншої, – може негативно впливати через несприятливі чинники професійної діяльності або неможливість фахівця забезпечувати професійну самоефективність.

II. Визначення можливостей педагога на ринку освітніх послуг. Цей етап дозволяє проаналізувати становище за межами навчального закладу або серед колег і зрозуміти, які в педагога є можливості, а також, яких ризиків потрібно остерігатися.

Діяльність людини стимулюється її потребами та мотивами, яким притаманний або ціннісний характер, або вони є соціально несхвалюваними. Якщо, до прикладу, професійна діяльність для працівника є значущою, стимулюється бажанням досягати високих результатів праці, прагненням до творчого самовираження, можна говорити про ціннісну основу праці, якщо ж фахова діяльність стимулюється мотивом влади, прагнення до соціального визнання, вигоди, отримання винагороди, говоримо про прагматичні мотиви. Однак фахівець може досягати позитивних результатів праці й ефективно працювати за наявності й ціннісних, і прагматичних мотивів. Натомість їх нереалізованість може спричинити професійні деформації, стреси, професійне вигорання.

При оцінці оточуючого середовища бажано виявити можливості, які сприяють реалізації професійних якостей фахівця. Можливості відповідно до термінології SWOT-аналізу – це фактори, які наявні зараз та які можна очікувати в перспективі. Окрім того, аналіз зовнішніх ситуацій включає й визначення зовнішніх загроз, тобто перешкод на шляху досягнення мети. Цей етап аналізу допоможе систематизувати картину труднощів, із якими педагог стикається у своїй професійно-педагогічній діяльності.

SWOT-аналіз професійної діяльності викладача

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Високий рівень емоційної стійкості та волі 2. Адекватність поведінки у кризових ситуаціях 3. Високий рівень дисциплінованості та старанності 4. Високий рівень професіоналізму 5. Інноваційна активність 6. Високий рівень інформаційної компетентності, зокрема комунікабельність 7. Високий рівень правової компетентності 8. Великий стаж роботи у педагогічній сфері 9. Розвинені управлінські компетенції 10. Задовільний стан здоров'я 11. Впевненість у собі 12. Здатність об'єктивно оцінювати ситуацію 13. Креативність 14. Високий рівень інтелектуальних здібностей 15. Вік 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нестійка нервова система, емоційна нестійкість 2. Вік 3. Невеликий стаж роботи (або відсутність досвіду роботи) у конкретній галузі 4. Незадовільний стан здоров'я 5. Відсутність цілеспрямованості 6. Недостача сили волі 7. Відсутність концентрації уваги на головному завданні 8. Низький рівень інноваційної активності та креативності, відсутність спроб випробувати себе у принципово нових видах діяльності 9. Відсутність гнучкості у процесі 10. Відсутність лідерських якостей 11. Низький рівень інтелектуального розвитку 12. Погана пам'ять 13. Низький рівень професійної компетентності 14. Конфліктність особистості 15. Невиконавчість, низький рівень дисциплінованості
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Активний розвиток нових технологій 2. Зростання інвестицій на навчання кадрів 3. Підтримка та фінансування з боку держави 4. Розвиток міжнародних зв'язків 5. Зростання економіки 6. Політична стабільність 7. Зростання кількості соціальних гарантій 8. Підтримка талановитої молоді 9. Використання інтернет-ресурсів: створення Google Класів, Viber груп, ZOOM конференцій 10. Співпраця з колегами 11. Участь у семінарах, вебінарах, практичних заняттях 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Високий рівень безробіття 2. Конкуренція на ринку праці 3. Зростання витрат на навчання та підвищення кваліфікації 4. Кризові тенденції в економіці 5. Політична нестабільність 6. Екологічні кризи 7. Низький рівень соціальної підтримки держави 8. Міграція населення 9. Старіння нації 10. Професійне виснаження, стрес 11. Психоемоційне вигорання

III. Порівняння сильних і слабких сторін педагога з можливостями та загрозами освітнього ринку. Для порівняння можливостей педагога з умовами освітнього ринку й узагальнення результатів SWOT-аналізу застосовують матрицю SWOT, яка передбачає визначення заходів із розробки: 1) стратегії підтримки та розвитку сильних сторін реалізації можливостей зовнішнього середовища освітянина; 2) стратегії боротьби із загрозами

за допомогою застосування внутрішніх резервів; 3) стратегії, що скеровує дії педагога на використання можливостей для подолання слабких сторін його внутрішнього потенціалу; 4) стратегії, яка дає змогу педагогу не лише зміцнити свій потенціал, а й запобігти можливим загрозам у зовнішньому середовищі.

Бачимо, що результати формального моніторингу, SWOT-аналізу показують викладачу, на чому потрібно зосередитися для ро-

звитку своїх особистісних якостей, фахових навичок, конкретизації цілей своєї професійної діяльності тощо, що можна здійснити у процесі самостійної пізнавальної діяльності, проходження обов'язкових курсів підвищення кваліфікації, участі в методичній роботі закладу або здійснення інших альтернативних способів підвищення кваліфікації.

Роль рефлексії у педагогічній діяльності визначається тим, що її застосування дає змогу виробити самостійну стратегію діяльності в особливих соціальних ситуаціях, зокрема: щоб переосмислити набутий досвід педагогічної діяльності від колег, викладачів інших закладів освіти; адаптуватися в освітньому середовищі, що динамічно змінюється (нові обсяги інформації, зміна й виникнення нових професій, оновлення знань та ін.); осмислити цілі своєї педагогічної діяльності.

Проведення SWOT-аналізу є важливим під час здійснення стратегічного планування, оскільки його технологія - це ефективний, доступний засіб оцінки суті проблеми та управлінської ситуації в освітньому закладі. Він дає можливість: систематизувати проблемні ситуації; краще розуміти структуру ресурсів, на які слід звертати увагу в удосконаленні фахових компетентностей на перспективу; відстежувати загальний стан зовнішнього та внутрішнього середовища; виділяти і використовувати нові потенційні можливості швидше, ніж конкуренти; обирати оптимальний шлях розвитку та уникати небезпек; приймати зважені рішення щодо освітніх процесів. Основною перевагою SWOT-аналізу є простота і можливість затратити невеликі кошти на його проведення, а також гнучкість і наявність безлічі варіантів. Недоліками, на які потрібно звертати увагу, є: неможливість врахування всіх перспектив та загроз; суб'єктивність вибору та ранжування факторів зовнішнього і внутрішнього середовища; погана адаптація до середовища, яке постійно змінюється.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Проведення SWOT-аналізу є важливим для здійснення стратегічного планування, оскільки його технологія - це ефективний, доступний засіб оцінки стану проблеми та управлінської ситуації в освітньому закладі. Він дає можливість: систематизувати проблемні ситуації; краще розуміти структуру ресурсів, на яких потрібно акцентувати увагу в удосконаленні діяльності та розвитку закладу на перспективу; відстежувати загальний стан зовнішнього та внутрішнього середовища; виділяти і використовувати нові потенційні можливості швидше, ніж конкурен-

ти; обирати оптимальний шлях розвитку та уникати небезпек; приймати зважені рішення щодо освітніх процесів.

Сподіваємося, що запропонована методика сприятиме нашому професійному розвитку. Кожен педагог зможе проаналізувати власні сильні сторони, виявити резерви для майбутнього професійного зростання. Адже від уміння аналізувати своє лекційне чи практичне заняття, педагогічні ситуації, які виникають у професійній діяльності, результати педагогічних впливів здобувача вищої освіти, результати своєї праці залежить можливість викладача регулювати свою педагогічну діяльність. SWOT-аналіз дає можливість зосередитися на сильних сторонах, мінімізувати слабкі, уникати загроз і використовувати можливості, що виникають в освітньому середовищі. Для усунення слабких сторін необхідний професійний саморозвиток, у результаті чого розвиваються навички дослідницької діяльності, які потім інтегруються у педагогічну діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Skrok K. Educational Skills of Prospective Chemistry Teachers. Book of Abstracts "European variety in chemistry education". Faculty of Chemistry. Jagiellonian University, Kraków 2005. P. 29-32.
2. Коновалова О., Андрущакевич Т. SWOT-аналіз як основний інструмент стратегічного управління, його переваги і недоліки. URL: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58123.doc.htm.
3. Ісаєнко В. М. SWOT-аналіз і аналіз прогалін (GAP-аналіз) політик, програм, планів і законодавчих актів у галузі освіти й науки та підготовка рекомендацій щодо їх удосконалення відповідно до положень Конвенції Ріо. Херсон : ФОП Грінь Д.С., 2016. С. 106.
4. Остапович Б., Бужанська М. SWOT-аналіз – саморефлексія педагогічної діяльності. *VIII Науково-методична конференція "Сучасні тенденції навчання хімії"* : тези доповідей науково-методичної конференції. Львів : Вид-во Львівського національного університету імені Івана Франка, 18 березня 2022 р. С. 19.
5. Ocasio W., Joseph J. Rise and Fall – or Transformation? The Evolution of Strategic Planning at the General Electric Company, 1940-2006. *Long Range Planning*. 2008. Vol. 41. P. 248-272.
6. Єльнікова Г. В. Теорія і методика оцінювання результатів діяльності загальноосвітнього навчального закладу. *Теорія і методика*

управління освітою. 2012. № 1 (8). URL: <http://tme.uomo.edu.ua/docs/8/4.pdf>.

7. Борисов В. В., Бобилева Я. В. Освітнє середовище як чинник формування культурних ідентичностей молоді. *Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]*. Сер. : Педагогічні та історичні науки. 2014. Вип. 119. С. 5-10.

8. Мирончук Н. М. Основи самоорганізації у професійній діяльності : навчально-методичний посібник. Житомир : Житомирський державний університет ім. І. Франка, 2020. С. 133.

9. Марусинець М. М. Професійна рефлексія як чинник професійного самовизначення майбутнього педагога початкових класів. *Вісник післядипломної освіти*. 2009. Вип. 11(1). С. 135-143. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2009_11\(1\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2009_11(1)_19).

10. Dobrev S. Reflex as a stepping stone of valuable reverse relation in education of mother tongue. *Knowledge – International Journal. Humanities*. 2018. 26(3). С. 751-757.

11. Кондратець І. В. Роль мотиваційно-цільового етапу технології формування рефлексивної культури в системі професійного саморозвитку педагогів. *Педагогіка вищої та середньої школи : збірник наукових праць*. 2013. Вип. 38. С. 386-390.

REFERENCES

1. Skrok K. (2005), Educational Skills of Prospective Chemistry Teachers, Book of Abstracts “European variety in chemistry education”. Faculty of Chemistry., Jagiellonian University, Kraków, r. 29-32.

2. Konovalova O. and Andruschakevych T. SWOT-analiz iak osnovnyj instrument stratehichnoho upravlinnia, joho perevahy i nedoliky, available at: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58123.doc.htm.

3. Isaienko, V. M. (2016), SWOT-analiz i analiz prohalyn (GAP-analiz) polityk, prohram, planiv i zakonodavchykh aktiv u haluzi osvity j nauky ta pidhotovka rekomendatsij schodo ikh udoskonalennia vidpovidno do polozhen' Konventsij Rio, FOP Hrin' D.S., Kherson, s. 106.

4. Ostapovych B. and Buzhans'ka M. SWOT-analiz – samorefleksiiia pedahohichnoi diial'nosti, VIII *Naukovo-metodychna konferentsiia “Suchasni tendentsii navchannia khimii”* : tezy dopovidej naukovo-metodychnoi konferentsii, Vyd-vo L'vivs'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Franka, L'viv, 18 bereznia 2022 r. S. 19.

5. Ocasio W. and Joseph J. (2008), Rise and Fall – or Transformation? The Evolution of Strategic Planning at the General Electric Company, 1940-2006, *Long Range Planning*, vol. 41, r. 248-272.

6. Yel'nykova, H. V. (2012), Teoriia i metodyka otsiniuvannia rezul'tativ diial'nosti zahal'noosvitn'oho navchal'noho zakladu, *Teoriia i metodyka upravlinnia osvitoiu*, № 1 (8), available at: <http://tme.uomo.edu.ua/docs/8/4.pdf>.

7. Borysov, V. V. and Bobyleva, Ya. V. (2014), Osvitnie seredovysche iak chynnyk formuvannia kul'turnykh identychnostej molodi, *Naukovi zapysky [Natsional'noho pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drahomanova]*. Ser. : Pedahohichni ta istorychni nauky., vyp. 119, s. 5-10.

8. Myronchuk, N. M. (2020), Osnovy samoorhanizatsii u profesijnij diial'nosti : navchal'no-metodychnyj posibnyk, Zhytomyr'skyj derzhavnyj universytet im. I. Franka, Zhytomyr, s. 133.

9. Marusynets', M. M. (2009), Profesijna refleksiiia iak chynnyk profesijnoho samovyznachennia majbutn'oho pedahoha pochatkovykh klasiv, *Visnyk pisliadyplomnoi osvity*, vyp. 11(1), s. 135-143, available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2009_11\(1\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2009_11(1)_19).

10. Dobrev S. (2018), Reflex as a stepping stone of valuable reverse relation in education of mother tongue, *Knowledge – International Journal. Humanities.*, 26(3), s. 751-757.

11. Kondratets', I. V. (2013), Rol' motyvatsijno-tsil'ovoho etapu tekhnolohii formuvannia refleksyvnoi kul'tury v systemi profesijnoho samorozvytku pedahohiv, *Pedahohika vyschoi ta seredn'oi shkoly* : zbirnyk naukovykh prats', vyp. 38, s. 386-390.

Стаття надійшла до редакції 22 березня 2023 року